

Nr 164

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avveckling av vissa av städernas särskilda rättigheter och skyldigheter i förhållande till staten, m. m., såvitt propositionen hänvisats till statsutskottet.

(5:e avd.)

I propositionen nr 157 har Kungl. Maj:t, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 23 april 1964, föreslagit riksdagen att *dels* antaga vid propositionen fogat förslag till lag om skyldighet för vissa städer att bidra till statsverkets kostnader för domstolsväsendet; *dels* godkänna i statsrådsprotokollet angivna grunder för fördelning av pensionskostnader mellan staten och berörda städer i samband med statens övertagande av huvudmannaskapet för rådhusrätterna m. m.; *dels* bemyndiga Kungl. Maj:t att med berörda städer träffa avtal om avveckling av städernas donationsjord i huvudsaklig överensstämmelse med i statsrådsprotokollet angivna grunder samt att vidtaga de åtgärder i övrigt som erfordras för genomförande av ifrågavarande avveckling; *dels* besluta att den vissa städer tillkommande tolagsersättningen skall avvecklas i enlighet med i statsrådsprotokollet angivna riktlinjer; *dels* besluta att de till vissa städer m. m. utgående ersättningarna från det under sjunde huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till städers friheter skall upphöra från och med den 1 januari 1965; *dels* besluta att staten i enlighet med i statsrådsprotokollet angivna riktlinjer skall övertaga huvudmannaskapet för uppbördsväsendet i de städer som nu har egen uppbördsförvaltning; *dels* godkänna i statsrådsprotokollet angivna grunder för lokalhållningen för tullverket; *dels ock* besluta att de s. k. friskillingarna skall upphöra från och med den 1 januari 1965.

Propositionen har hänvisats till lagutskott, såvitt avser det vid densamma fogade lagförslaget, och i övrigt till statsutskottet.

I propositionen föreslås en avveckling av vissa av städernas särskilda rättigheter och skyldigheter i förhållande till staten. I fråga om rättigheter berör förslagen städernas donationsjordar, tolagsersättningen samt vissa ersättningar för förlorade tullfriheter m. m. Av skyldigheter beröres bl. a. domstols- och magistratsväsendet, uppbördsväsendet samt tullhusbyggnadsskyldigheten.

Beträffande donationsjordarna förordas att de allmänna jorddonationerna överlåtes till städerna med full äganderätt, med undantag för mark som

disponeras för statligt, ecklesiastiskt eller annat allmänt ändamål än sådant som ankommer på staden. Specialdonationer, som lämnats såsom bidrag till finansieringen av en viss kommunal verksamhet, föreslås skola återgå till staten därest staten övertager ansvaret för den berörda verksamheten. Medel i donationsjordsmedelsfond skall, med vissa undantag, överföras till kommunal investeringsfond. Avvecklingen avses bli genomförd i den ordningen att Kungl. Maj:t efter riksdagens bemyndigande träffar avtal härom med berörda städer.

Tolagsersättningen föreslås skola avvecklas under en femårsperiod fr. o. m. den 1 januari 1965. För år 1965 kommer i princip att utgå full kompensation samt för de närmast följande åren en med en femtedel årligen minskad ersättning. För städer, som tidigare lagts under landsrätt, föreslås ersättningen skola upphöra den 1 januari 1965 i sin helhet. I ett fall, nämligen för Trelleborgs stad, förordas en tjugoårig avvecklingstid.

De särskilda ersättningarna för förlorade tullfriheter m. m. föreslås skola helt avvecklas fr. o. m. den 1 januari 1965.

Beträffande uppbördsväsendet förordas, att staten skall övertaga huvudmannaskapet för uppbördsväsendet i de städer som nu har egen uppbördsförvaltning. Förstatligandet skall samordnas med åtgärderna för att införa automatisk databehandling inom folkbokförings- och uppbördsväsendet och genomföras senast den 1 januari 1967. De närmare formerna för förstatligandet skall utredas. På liknande grunder som föreslagits i fråga om rådhusrätterna avses städerna skola under en femårsperiod lämna bidrag till statsverkets kostnader för uppbördsverken.

Skyldigheten för stapelstäderna att hålla tullhus föreslås skola upphöra fr. o. m. den 1 januari 1965. Staten skall svara för kostnaderna för tullverkets administrationslokaler.

Vidare föreslås att de i vissa städer utgående s. k. friskillingarna skall avskaffas fr. o. m. den 1 januari 1965.

Slutligt genomförda innebär de framlagda förslagen att staten övertager årliga kostnader om i runt tal netto 35 milj. kr. sedan den indragna tolagsersättningen borträknats.

Beträffande den närmare innebörden av förslagen får utskottet hänvisa till statsrådsprotokollet.

Utskottet. Den föreliggande propositionen har hänvisats till lagutskott, såvitt avser vid propositionen fogat förslag till lag om skyldighet för vissa städer att bidraga till statsverkets kostnader för domstolsväsendet, och i övrigt till statsutskottet. Första lagutskottet, som behandlat propositionsförslaget i förstnämnda del, har i sitt utlåtande nr 37 tillstyrkt bifall till förslaget i fråga.

I vad propositionen hänvisats till statsutskottet innefattar densamma med avseende på städernas särskilda rättigheter i förhållande till staten förslag dels om avveckling av städernas donationsjord och av den vissa städer

tillkommande tolagsersättningen, dels om upphörande av de till vissa städer utgående ersättningarna från det under sjunde huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till städers friheter och dels om avskaffande av de i vissa städer utgående s. k. friskillingarna i samband med fastighetsöverlåtelse. Förslagen innebär beträffande donationsjordarna i huvudsak att de allmänna jorddonationerna med vissa undantag överläts till städerna med full äganderätt samt i fråga om tolagsersättningen att denna avvecklas under en femårsperiod eller, såvitt rör Trelleborgs stad, under en tjugoårsperiod. De särskilda ersättningarna för förlorade tullfriheter m. m., vilka ekonomiskt sett är av ringa betydelse, föreslås helt avvecklade fr. o. m. den 1 januari 1965, likaså friskillingarna. Förslagen, som bygger på sedan länge pågående överväganden, har under sin tillblivelse i allt väsentligt godtagits eller lämnats utan allvarliga invändningar från berörda instansers sida. För egen del har utskottet vid sin granskning av propositionsförslaget i nu förevarande delar funnit sig kunna biträda detsamma. Utskottet förutsätter härvid att den i propositionen berörda frågan om gottgörelse till stiftelsen Danviks hospital för förlust av andel i tolagsersättningen bringas till en för stiftelsen tillfredsställande lösning.

I vad propositionsförslaget berör städernas särskilda skyldigheter i förhållande till staten innebär detsamma i de till statsutskottets behandling hänvisade delarna förslag om statens övertagande av huvudmannskapet för uppbördsväsendet i de städer som nu har egen uppbördsförvaltning samt om upphävande av skyldigheten för stapelstäderna att hålla tullhus. Med avseende på uppbördsväsendet förutsätts härvid att förstatligandet skall samordnas med åtgärderna för att införa automatisk databehandling inom folkbokförings- och uppbördsväsendet och genomföras senast den 1 januari 1967; de närmare formerna för förstatligandet avses skola särskilt utredas. Beträffande tullhusbyggnadsskyldigheten utgår propositionsförslaget från att staten i fortsättningen skall svara för kostnaderna för tullverkets administrationslokaler. Även i dessa delar kan utskottet biträda Kungl. Maj:ts förslag.

Vad i propositionen i övrigt anförts och föreslagits — bl. a. i fråga om grunder för fördelning av pensionskostnader mellan staten och berörda städer i samband med statens övertagande av huvudmannskapet för rådhusrätterna m. m. — har inte givit utskottet anledning till erinran eller särskilt uttalande.

Äberopande det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må

A. godkänna i statsrådsprotokollet över finansärenden för den 23 april 1964 angivna grunder för fördelning av pensionskostnader mellan staten och berörda städer i samband med statens övertagande av huvudmannskapet för rådhusrätterna m. m.;

B. bemyndiga Kungl. Maj:t att med berörda städer träffa

avtal om avveckling av städernas donationsjord i huvudsaklig överensstämmelse med i statsrådsprotokollet angivna grunder samt att vidtaga de åtgärder i övrigt som erfordras för genomförande av ifrågavarande avveckling;

C. besluta att den vissa städer tillkommande tolagsersättningen skall avvecklas i enlighet med i statsrådsprotokollet angivna riktlinjer;

D. besluta att de till vissa städer m. m. utgående ersättningarna från det under sjunde huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till städers friheter skall upphöra från och med den 1 januari 1965;

E. besluta att staten i enlighet med i statsrådsprotokollet angivna riktlinjer skall övertaga huvudmannskapet för uppborðsväsendet i de städer som nu har egen uppborðsförvaltning;

F. godkänna i statsrådsprotokollet angivna grunder för lokalhållningen för tullverket;

G. besluta att de s. k. friskillingarna skall upphöra från och med den 1 januari 1965.

Stockholm den 17 november 1964

På statsutskottets vägnar:

ERNST V. STAXÄNG

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet har närvarit

från första kammaren: herrar Gillström, Boman, fröken Andersson, herrar Einar Persson, Birger Andersson, Axel Johannes Andersson, Virgin, Fritz Persson, Rikard Svensson, fru Wallentheim, herrar Bengtson, Per Jacobsson, Mårtensson, Bengt Gustavsson och Nils-Eric Gustafsson; samt

från andra kammaren: herrar Staxäng, Petterson i Degerfors, Gustafsson i Stockholm, Ståhl, Karlsson i Olofström, Svensson i Stenkyrka, Almgren, fröken Elmén, herr Eliasson i Sundborn, fru Lewén-Eliasson, herrar Svensson i Ljungskile, Carbell, Gustafsson i Uddevalla, Heidenberg och Palm.